

Інше

Михальчук Андрій Сергійович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В РОЗСЛІДУВАННІ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

***Анотація.** В статті розглянуто роль Служби безпеки України в розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень. З'ясовано, що Служба безпеки України є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, який попереджує, виявляє, припиняє та розкриває корупційні правопорушення.*

***Ключові слова:** розслідування злочинів, СБУ, корупція.*

В сучасній Україні корупція стала явищем, яке загрожує національній безпеці. Це явище поширюється у сфері економіки, державного управління, судочинства, військовому середовищі тощо. Поширення корупції спричиняють недосконалість судової та правоохоронної систем, низький рівень довіри населення до судових і правоохоронних органів.

У розвиток теорії правового регулювання діяльності СБУ істотний внесок зробили вчені-юристи: С.С. Алексєєв, В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Д.Н. Бахрах, А.Н. Бандурка, А.Ф. Белов, М. В. Вітрук, В.А. Козенюк, Ю. Ф. Кравченко, Л. Б. Невзлін, В. М. Манохін та інші.

Метою є теоретичне дослідження роботи органів Служби безпеки України в розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень.

Корупція, по суті справи, стала альтернативою праву і моралі. Вона активно впливає на суспільне відомість і особисті погляди, формує вигідні

для себе моральні установки, визначає правову культуру і моральний клімат в суспільстві, позбавляє, в кінцевому підсумку, право і мораль монополії регулювання суспільними відносинами, руйнує буквально все, причому дуже швидко: був би «інтерес» і «ресурс». Відмінні ознаки корупційних дій наступні.

Це особлива форма протиправної і аморальною діяльності, пряме, відверте кримінальне правопорушення проти суспільства, державної влади, інтересів державної служби всіх рівнів; угода між посадовою особою і особою, добровільно вступили в змову. Звідси незаконність одержуваних матеріальних і нематеріальних переваг, аморальність виникає навколо них соціального середовища.

Причому форми різноманітні: хабарництво, фаворитизм, непотизм (кумівство), протекціонізм, лобізм, незаконний розподіл і перерозподіл суспільних ресурсів і фондів, незаконна приватизація, незаконна підтримка і фінансування політичних структур (партій та ін.), надання пільгових кредитів, замовлень, використання особистих контактів для отримання доступу до суспільних ресурсів - товарам, послугам, джерелами доходів, привілеям, надання різних послуг родичам, друзям, знайомим і ін .

Служба безпеки України - це державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України та відповідає за охорону суверенітету держави, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково - технічного та оборонного потенціалу України, законні інтереси держави та права громадян. Діяльність іноземних спецслужб, втручання окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення захисту державної таємниці.

До завдань Служби безпеки України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної

діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України [1].

У ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року закріплено поняття «корупція». Отже, корупція – це використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки / пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або обіцянка / пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 цього Закону чи на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей [2].

Надзвичайно важливою умовою для забезпечення ефективності антикорупційної політики держави є створення системи суб’єктів запобігання корупції, її координація та управління нею. Серед суб’єктів, яких держава вповноважує вживати заходів із запобігання корупції та щодо яких вона окреслює загальні напрями здійснення їхніх повноважень, можна виокремити три групи: 1) суб’єкти із загальними повноваженнями; 2) суб’єкти зі спеціальними повноваженнями; 3) суб’єкти з повноваженнями учасника антикорупційних заходів.

Ефективність протидії корупції залежить, перш за все, від ставлення до цієї проблеми перших осіб держави, їх моральної і правової чистоти. Вирішальним фактором протидії корупції є політична воля. Прояв політичної волі означає, що при наявності законних підстав закон може застосовуватися до будь-якої особи, незалежно від займаної ним посади, політичних поглядів, ступеня наближеності до керівництва держави та інших суб’єктивних моментів. Через відсутність політичної волі, навіть найбільш досконале антикорупційне законодавство приречене на

декларативне існування, а діяльність правоохоронних структур - лише на імітацію боротьби з корупцією. За оцінками зарубіжних дослідників, в Україні не зроблено жодного серйозного кроку в боротьбі з корупцією. Зроблені лише деякі показові жести для того, щоб заспокоїти західних критиків.

Корупція загрожує національній безпеці та суспільному ладу України, впливає на формування і діяльність владних інститутів, підриває довіру громадян до влади, ускладнює відносини України з іноземними партнерами. Тому боротьба з нею є першочерговим завданням і пов'язана з досягненням наступних основних цілей:

- зменшення числа так званих «хабаромістких» функцій державного управління (видача дозволів, ліцензій, довідок і т.п.);
- чітке законодавче визначення процедур прийняття управлінських рішень;
- забезпечення прозорості прийняття рішень за допомогою конкурсів, тендерів і т.п.;
- підвищення кримінальної відповідальності за корупційну діяльність.

У правовому механізмі запобігання корупційній кримінальній протиправності необхідним елементом є координація діяльності органів Служби безпеки України.

В Україні правовий зміст терміну «координація» був застосований 2000 року в п. 1 Положення про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі з кримінальною протиправністю, схваленого Координаційним комітетом по боротьбі з корупцією і організованою кримінальною протиправністю при Президентові України 17 липня 2000 року. У ньому було зазначено, що координація – це спрямовані на зміцнення законності та правопорядку спільне розроблення та практична реалізація узгоджених заходів зі своєчасного виявлення, розкриття, припинення та попередження корупційних кримінальних правопорушень і

корупційних діянь, усунення причин та умов, які сприяють вчиненню їх [3, с. 38–40].

Підсумовуючи зазначимо, що Служба безпеки України є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, який попереджує, виявляє, припиняє та розкриває корупційні правопорушення, які вирізняються такими характерними ознаками як статусом посадових осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів та характером і тяжкістю правопорушень. Попри визначені ознаки правопорушень, під час практичної діяльності виникає проблема розподілення компетенції між Службою безпеки України, Національним антикорупційним бюро України, Державним бюро розслідувань, слідчими органами, що здійснюють розслідування зазначених правопорушень.

Література

1. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
3. Кальман О. Г. Координація діяльності правоохоронних органів щодо запобігання та протидії корупції: вимоги нового законодавства. Прокурорський нагляд за додержанням антикорупційного законодавства України та Казахстану: зб. науч. тр. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2014. С. 38-40.